

Před dvaceti sedmi lety vstoupila Česká republika do NATO

12.3.2026 - Petr Janoušek | Vojenský historický ústav Praha

Po sametové revoluci se zrodila nová bezpečnostní politika. Jedním z hlavních cílů se postupně stalo členství v Severoatlantické alianci, které se stalo skutečností 12. března 1999. Přístupový proces měl svůj politický, společenský i vojenský rozměr.

Historici v současné době mají možnost cestu do NATO zkoumat na základě nově dostupných archivních dokumentů. Ukazuje se, že šlo o mnohvrstevnatý proces. Po konci studené války se Československo chtělo vrátit na Západ mezi demokratické státy. Varianty zajištění evropské bezpečnosti na základě KBSE (OBSE) se ukázaly jako nereálné. Naopak trojice středoevropských států (tedy ještě Polsko a Maďarsko) se snažila západní vlády přesvědčit, že rozšíření NATO má smysl. Praha, Varšava i Budapešť přitom velmi dobře věděly, že se členství nepodaří dosáhnout ze dne na den. Nejprve proto usilovaly o navázání bližších kontaktů s Aliancí.

Prvním větším praktickým výsledkem tlaku postkomunistických států bylo vytvoření Severoatlantické rady pro spolupráci (NACC). Její zahajovací zasedání se konalo v prosinci 1991. Účastnili se ho alianční ministři zahraničí spolu se svými protějšky z dalších devíti evropských zemí (včetně Československa). Větší průlom však přineslo až v roce 1994 vytvoření projektu Partnerství pro mír (PfP), které vymezilo vojenskou spolupráci mezi NATO a vybranými zeměmi. Stále však nepředstavovalo záruku členství. Pro již samostatnou Armádu České republiky šlo nicméně o příležitost, jak systematicky začít spolupracovat se západními armádami.

Trojí rozměr

Praktické kroky, které vyvrcholily členstvím České republiky v NATO, je možné přehledně rekonstruovat od nástupu administrativy amerického prezidenta Billa Clintona, jenž se úřadu ujal v lednu roku 1993. Clinton byl zprvu ohledně rozšiřování NATO skeptický, svůj názor ale později změnil. Důležitou roli v tomto ohledu sehrál český prezident Václav Havel, jenž se ve Spojených státech těšil velkému respektu. Není možné opomenout zásluhy americké ministryně zahraničí a české rodačky Madeleine Albrightové.

České republice se podařilo v průběhu let udržet se mezi hlavními kandidáty na členství. (Naopak Slovensko kvůli domácí politické situaci začalo zaostávat.) Na summitu v Madridu 8. a 9. července 1997 bylo rozhodnuto, že NATO nabídne členství České republice, Maďarsku a Polsku. Naplno zároveň odstartovala domácí veřejná diskuse o členství v NATO. Většina lidí si uvědomovala, že vstup do Severoatlantické aliance posílí bezpečnost země.

Na přijetí se však musela připravovat i Armáda České republiky. Nové úkoly zvládla se ctí, což se potvrdilo v zahraničních operacích, kterých se v 90. letech čeští vojáci účastnili. Za zmínku stojí mimo jiné operace IFOR (Implementation Force/Joint Endeavour – Společné úsilí, 1995–1996) či SFOR (Stabilisation Force/Joint Guard – Společná stráž, 1996 – 2004) v Bosně a Hercegovině, kde příslušníci AČR působili pod velením NATO. Zapojili se do operací v době, kdy se členství v Alianci teprve dojednávalo.

Nové výzvy a povinnosti

Vstup do NATO se podařilo po vojenské i politické rovině (doma i v zahraničí) úspěšně dokončit.

Česká republika se spolu s Polskem a Maďarskem stala v březnu 1999 členem NATO.

Pavel Tigrid – spisovatel, politik a význačný představitel československého protikomunistického exilu – při té příležitosti napsal: „V pátek 12. března 1999 jsme se stali Čechy bez bázně. A Evropany bez komplexu. Od toho pátku je Česká republika s rovnými právy a povinnostmi členem aliance devatenácti demokratických států zvané NATO. Tyto země jsou smluvně propojeným klíčovým závazkem povinny (podle článku 5 Washingtonské smlouvy)... hájit každého člena před napadením zvnějšku. Historický důsledek z českého pohledu je kapitální: Mnichov se už nikdy nemůže opakovat. Je to záruka o to pevnější, že ukládá splnění bezpečnostních nároků členských zemí na straně jedné, a neméně závazné povinnosti týmž na straně druhé, tedy jít na pomoc napadeným podle svých sil a možností. Klíčem je tu solidarita, nedělitelná, ta, o níž se nevyjednává, která se naplňuje.“

Přijetí do NATO pak pochopitelně pro Armádu České republiky znamenalo nové výzvy a povinnosti. Bylo nutné zrychlit modernizaci. Týkalo se to nejen výzbroje, výstroje ale také přípravy lidí pro působení v aliančních strukturách.

Petr Janoušek

<https://www.vhu.cz/pred-dvaceti-sedmi-lety-vstoupila-ceska-republika-do-nato>